د پښتو ادب او فرهنګ له پیاوړي لیکوال او تکړه شاعر، ښاغلي شهسوار سنګروال سره مرکه

مرکه وال: انجنير عبدالقادر مسعود،

زموږ په افغاني ټولنه کې د پښتوادب اودشعرهنرېولرغونی تاریخ لري، چې زموږ دهیواد وياړلي فرهنګي شتمني ده. دشعر هنرادب او فرهنګ په ډګرکي هغه ښکلي او په زړه پورې هنردی، چې زموږ لیکوالان او شاعران دخپلې شعري ژبې په وسیله د هیواد دبیلابیلو مسایلوپه اړه د خپلې ټولنې د پیښو، طبیعي او ټولنیزو ستونزو واقعي او عیني ځیره هغه شان، چې وه او ده، خپلو هیوادوالو ته دخپل رنځور زړونو دردونو، آرمانونو او د عواطفو نه ډک انساني احساسات په ډير هنرمندانه او ظريفانه شکل بيانوي. يو له دغو تکړه لیکوالانو او شاعرانو له ډلې څخه زموږ دهیواد پیاوړی لیکوال او شاعر ښاغلی شهسوار سنګروال دی، چې په (۱۹۵۱) زیږدیز کال د لغمان په غوږيدلي او ښيرازه ولايت د سنګره په کلي کې زيږدلی دی. نوموړي خپلې لومړنۍ زده کړې د سنګره په لومړنۍ ښوونځي، مينځنۍ زده کړې د روښان په ليسه کې، لوړې زده کړې يې د ننګرهار په عالي دارالمعلمين د تاريخ او جغرافيې په څانګه کې سرته رسولي دي.او وروسته يې په هوډمنه توګه دادبياتواو بشري علومو په پوهنځي کې د پښتو د څانګې ليسانس ترلاسه کړی دی. بیا يې د ماسټري کورس د تاريخ او جغرافيې په څانګه کې پيل کړ، خو له بده مرغه، وروستې ياني څلورم سمسټر يې د کورنۍ جګړې له کبله بشپړ نکړ.

رسمي، علمي او ټولنيزې چارې او دندې،

ښاغلی شهسوارسنګروال دښوونې او روزنې، د اطلاعاتو اوکلتوراو دلوړومسلکي زده کړو په وزارتونو کې دندې ترسره کړې دي.

- په (۱۹۹۲) زیږدیز کال په پيښور کې يې د احمدشاه ابدالي پوهنتون (اوسنی دخوست پوهنتون) بنسټ کيښود او د ريس په توګه وټاکل شو، او څلور کاله يې د دغي پوهنتون چارې پر مخ بيولې، د پوهنتون د علمي مهالنۍ تاسيس او مشري يې پر غاړه لرله، په لندن کې يې دافغان ادبي جرګه تاسيس کړه او د دې جرګې مشردی.

چاپ شوي آثار،

شمله، هوسۍ او کيږدۍ، د شبنم ښيښه، دنګريزوپاڼه، مساپر، دسپين غر لباسه څانګه، د ډرامې تاريخ او فن، د پښتوادبياتومعاصرتاريخ، دافغانستان قومونه، د تاريخي جغرافيې څرنګوالې، داستاني ادبيات، دتاريخ مرصع تاريخي څيړنه او په لسګونو کيسې، په (برټش)کتابتون کې قلمي نسخې، د تاريخ په تله، دپښتوادبياتوتاريخ، داسې پېغلې هم شته، دا لکه ورکه زرکه او داسې يو شمير نورآثار....

پوهاند داکتر محمد حسن کاکړ، چې زموږ دهيواد يونوميالی اوهيوادپال ليکوال دی، د سنګروال صاحب د يو اثر په اړه، چې (د افغانستان دتاريخي جغرافيې څرنګوالې نوميږي) داسې ليکي:

((. . . د ښاغلي شهسوارسنګروال په (۴۸۰) مخونوکې مې د هغه نوی اثر دافغانستان تاريخي جغرافيې څرنګوالې په نامه ولوست. دا لومړی ليکنه ده، چې په پښتو کې د دغې موضوع په هکله شوې ده:

د موضوع دنوې توب سره سره دښاغلي سنګروال دغه ليکنه روانه، دقيقه او ژبه يې رڼه او خوږه ده او د هرې موضوع په هکله هغه څه په کې ځای شوي، چې په هغې پورې اړه لري. له څه لږ سلو سرچينو څخه د مجلو او کتابونو په بڼه ګټه اخيستل شوی ده. دغه سرچينې يوازې په پښتو او فارسي کې دافغان پوهانو نه دي، په انګريزي کې دباندنيو پوهانوهم دي، چې ښاغلي سنګروال په لندن کې د برتانيې کتابتون (برټش لايبرري) څخه د اوږدې مودې په بهير کې په څيړنو او پلټنو سره تر لاسه کړي دي .... په لندن کې ديو افغان لپاره هغه هم دمهاجرت په حال کې او دکورنی په لرلو سره علمي څيړنې کول او بيا د هغو پربنسټ ليکنه برابرول لکه هسې، چې ښاغلي سنګروال برابره کړې او په هغې سره يې دوطن دبيلو بيلو سيمو تاريخ او جغرافيه په لرغونومهالونو کې روښانه کړې ، دپوهې، پوهنې اوکلتورسره دهغه مينه څرګندوي. د دغسې يو اثر کښل يې د دغسې مينې څخه ګرانه ده، له پوهې، پوهنې او کلتور سره د ښاغلي سنګروال مينه اوږد تاريخ لري. . .((.

سنګروال صاحب د خپل علم، پوهې او آثارو په وسيله زموږ دعلم او ادب ډيوه بله او روښانه ساتلې ده. دی نه يوازې، چې شاعر او اديب دی، بلکې زموږ دهيواد يو تکړه تاريخ پوه، سياست پوه، ټولنيز پوه او څيړونکې هم دی.

ښاغلی حبيب الله رفيع، چې زموږ دهيواد يونامتو ليکوال او وتلی څيړونکې دی، د سنګروال صاحب د يو اثرپه اړه چې (د ډرامې تاريخ اوفن) په نوم يادېږي داسې ليکلي دي:

(. . . ښاغلی سنګروال صاحب کلونه – کلونه مطالعه کړي، د ډرامې پر پیدایښت، هنر، ډولونو، تحولونو، بدلونونو، ډپښتو ډرامې په بنسټونو، تاریخي بهیر، جوړښت، انواعو، راډیویي، تلویزوني، سینمایي او ستیج ډرامو غږیدلی او بیا یې دا ټولې خبرې راغونډې کړې او لوستونکي ته یې دخپلې اوږدې مطالعې نچوړ وړاندې کړی اوپه ډرامه خصوصا پښتو ډرامه یې یوغنیمت اثر لیکلی دی، سره له دی چې په ډرامه باندې تر دې وړاندی هم په پښتو کې څېړنې شوې او کتابونه پری لیکل شوې، خو د ده کتاب په دې برخه کې تر ټولو پخوانیو څېړنو نه جامع دی، او دپښتونخوا د ټولو سیمو پر ډرامو او تمثیلي هنر خبرې لري. د ده په څېړنه کې لویه خبره داهم ده، چې تشه توصیفي نه ده، بلکې انتقادي خوا هم لري او دپښتو ډرامې په ښېګڼو او نیمګړتیاوو دواړو باندې غږیدلی دی او رښتیا هم، چې دا ډول څېړنه لوستونکی له تیارې نه رڼا ته راباسي او د دقت حس یې پیاوړی کوي. . .)

سنګروال صاحب په خپلو آثارو اولکینو کې زموږ دهیوادوالو پر ملي وحدت او د یوالي او اتفاق پر بنسټ دسولې، سوکالې، ورورولی دخپل ولس دژبې، ادب او فرهنګ دپرمختیا اوپراختیا په اړه او د یوې مترقي ټولنې په جوړولو کې با ارزښته او ګټورې لارښوونې کړې دي. ده په خپلو شعرونوکې د بیلابیلوپدیدو، حوادثو او حالاتو په اړه خپل لوړ تخیل ښکلي اوظریفانه تشبیهات، کنایات اواستعارات او داسې یو شمیر نورشعري ترکیبات په ډیرو ښایسته کلماتو کې او په ډیر ښکلي انداز سره په روانه، ساده خوږه او شاعرانه ژبه کې بیان کړي دي. چې په خپلو ادبي او فرهنګي آثارو دادب د مینه والو تنده ماتوي. ده په هر ډول شعري فورم کې خپل قلم اوچت ساتلی دی، که غزل دی او یاسپین او آزادشعراو داسې نورشعري ډولونه. د ده شعرونه د محتوا او مضمون له پلوه رنګین، غني اوښایسته دي. دبیلګې په توګه د ده دشعرونو دا بیتونه لولو:

وطنه!

عزت دې لوټ شو په نامه دې خاورې پریوتلې

د ننګ په کور د ننګ په وره دې خاورې پریوتلې

د توري ځلی دې را پریووت د اغیار پښو کښې

چې د شملې په هر یو وله دې خاورې پریوتلې

له مونږ لار ورکو د جانان پوښتنه ولې کوي

د بې وطن لالي په پله دې خاورې پريوتلي

*   *   *

او يا:

کاڼو د کوڅو يو ليونو په مخه کړي يو

مونږه پخپل کلي کښې پردو په مخه کړي يو

مونږ د اسرافيل شپيلۍ ته ګوروځان ته نه ګورو

ګورو چې ژوندي يو خو مرګو په مخه کړي يو

ګورمه ماښام ته لمر خاندي ورته ژاړمه

ځغلو له ډيوو سره تيارو په مخه کړي يوو

ګل د پسرلي يم زه رژيږم غوټۍ هم ژاړي

مونږ لکه ښکه توپانو په مخه کړي يو

*   *   *

او يا:

دا به څوک وي؟

د پښتون د ډېرې کنج کښې راختلی سپين سهار وو

خورا ډيره موده وروسته ځليدلی يو لمر وو

له مستۍ نه جوړې سترګې لکه جام ډک له ياقوتو

د نيشو له هستۍ جوړ وو دخوشحال غونډې يو سر وو

د جانان اوجره کښې لوی شو ليونی وو خو پښتون وو

ياغي شوی له پنجرو وو هر اورنګ ته جوړ سنګر وو

*   *   *

او يا:

مور ته!

چې هره شپه دې دا خوږې سترګې په خوب کې ګورم

ستا د کعبې د عبادت توبې په خوب کې ګورم

دا مې ارمان ووچې ستا پل زه په کعبه شين کړم

ستا د دوعاوو نوراني لپې په خوب کې ګورم

د عرفات په غره ختلی در پسې وم مورې!

خاطرې هغه شېبې شېبې په خوب کې وينم

څه بختور وم چې کعبه او هم مې مور ليدله

د مور سجدې د مور اوږدې تسبې په خوب کې ګورم

ماته قبله ماته مکه يې زما سترې مورې!

ستا سترې سترې هغه شپې ورځې په خوب کې ګورم

*   *   *

او يا:

چې سپوږمۍ په سينه لار، بللي څانګې

وې غوټۍ راشه زما تر وزرو لاندې

په چوپتيا کښې چې غوږيږې موسکا شونډې

په مړوند ورته ډيوې بلې کړه باندې

د انصاف لمن توپان کړه پانه پانه

زه په لپو درته ژاړمه ته خاندې

غمازانو د تومت لومې خورې کړې

نښلوې په کښې د ښکلې اسمان وړانګې

سنګرواله چې د ګلو باغ مې لوټ شو

ملک مې لوټ شو څکه ووتم د باندې

*   *   *

او يا:

مينه د جانان کلي کښې شور کړي

اوښکې په ګريوان راته سور اور کړي

چوپ يم خو تسبې دې په نوم اړوم

وايي غمازان زړه کښې څه نور کړي

خلکو دا بدنام له بامه ښکته کړی

ګورۍ په تندي راته پيغور کړي

*   *   *

او يا:

له لويې لارې چې کاږه شول ياران

اغيار ته ځکه زړه نا زړه شول ياران

ساقي چې خپله ميکده خرڅه کړه

ځکه له يوې مخې نه غله شول ياران

مستي دوکه شوه مينه ځکه لوټ شوه

چې په رڼا ورځې ويده شول ياران

د خولې وعدې جانان بدلې نه کړې

ځکه توده ياران، ساړه شول ياران

*   *   *

او يا:

له خدايه هېر نه يو خو ځان هېروو

په ځان شکمن يو چې جانان هېروو

مونږه د جستو سوداګر ليوني

چې د الماس غوندې ايمان هېروو

لپو کښې ورک يوو لا ځان نه پيژنو

د بل ځولی کښې يو جهان هېروو

*   *   *

او یا:

پیغلې د وطن دوطن پیغلې ښاغلې دي

خواره اروپا شه چې دا ځرنګه یې نجونې دي

پېغله د وطن چې له منګې سره ګودر ته ځي

غرونه غرونه زلفې ښایسته نجونې چکر ته ځي

هره ورځ چې ګورې ته به وایې چې اختر ته ځي

سره لاسونه سرې شونډې نیمزالې او پیمخې دي

مینه یې حیا ده او حیا یې پاکه مینه ده

مینه یې رښتیا ده ورته ګرانه لکه وینه ده

نه دې غولوي هره خبره یې تکه سپینه ده

خومره مینه ناکې دي او خومره ښکلې ښکلې دي

*   *   *

او یا:

چې کوي دیار تر خنګ د هجران ذکر

لکه شیخ ته د کمزوري ایمان ذکر

ما په هغو لیونیو کې حساب کړی

چې کوي دخپل شلېدلي ګریوان ذکر

چا چاپېره سمندر زه په کې ناست یم

خپلو دښتو ته کوم دباران ذکر

زه د سرو زرو په کلي کې ایسار یم

تش په شعر باندې لیکم د جانان ذکر

*   *   *

او یا:

مونږ په اصل کښې سره یو ملت یو

دا چې مونږه سره ویشي مخ یې تور شه

تور او سپین په مونږ کښې نشته سره یو یو

څوک چې مونږه جنګوي ځمکه پرې اور شه

* * *

او یا:

پسرلی

دا خادې ښانګې به نن سبا غوړیږي

دا ځولی ځولی ګلونه به مستیږي

د موسم ښښتن را والوته په دښتو!

د غوټیو اوربلونه سینګاریږي

د سینځلو زلفې پریوتې مخ ښکته

د سهار د نسیم زیری پرې لګیږي

د ګلاب پګړی کښې پرخې، مرغلرې

چې د ګل له شملو ښاښکې راڅڅیږي

ښاپیری پیغلې را ووتې له کوره

پلوونه به له ښانګو نه ډکیږي

* * *

سنګروال صاحب یومتواضع، مینه ناک، اومتفکر انسان دی، دی دعلم، پوهې او ادب سره ځانګړې مینه لري، او دپښتو ادب او فرهنګ په ډګرکې یې دخپلو آثارو په وسیله خپلو ګرانو هیوادوالوته د قدر او ستاینې وړ خدمتونه تر سره کړي دي.

د سنګروال صاحب دپوره پیژندګلوي په اړه ما له ده سره یو مرکه نیولې ده، چې د تاسو پر علم، شعر او ادب مینانو پام ورته راګرځوم:

سنګروال صاحب سلام، زما نیکې هیلې او پیرزوینې ومنې، اجازه راکړې، چې خپلې پوښتنې پیل کړم :

پوښتنه: دشعر د تعریف په اړه بیلابیل نظریات موجود دي. په دې هکله ستاسو لید څه دی؟

ځواب: رښتیا هم چې دشعردتعریف په اړه بیلابیل اندونه او نظرونه تر سترګو کیږي، ولې بیا هم دشعر په اړه د شعرپوهانو څرګندوني بې ګټې نه دي، خو داسې هم نده چې و وایو: (۲+۲=۴) کیږي. موږ د شعر په اړه دارنګه انګیرو:

- شعر دمتفکر انسان دعواطفو انعکاس دی.

- شعر هغه موزون کلام دی چې د شاعرانه تخیل هستي دهنري ارزښتونوله مخې پکې انځور شوي وي.

- شعر دسرود او آواز په مانا دی.شعریومخیل کلام دی.

- شعردطبیعت انځور او تقلید دی. (ایتو)

- نصیر طوسي ویلي دي چې دشعر اصلي موخه شاعرانه تخیل دی.

- شعر له خپله ځانه بله موخه نه لري.(بودلر)

دارنګه په لسګونو څرګندوني دشعر په اړه لوستلی شو. زه شعر یو ژبنی هنرګنم اوپدې تکي ټینګار کوم چې د شعر غوښنی او هډوکي، دشعر ځمکه او مینځپانګه، دشعر بڼه او ښکلاباید په ټولنیزچاپېریال کې ولټول شي.

پوښتنه: هرشاعرله طبیعت او ماحول څخه اغیزمند کیږي، چې موزون او منظوم کلام او عاطفي احساسات بیان کړي. تاسو دیو شاعر په توګه دا کلام اواحساسات څه ډول څیړې؟

ځواب: انسان یو ټولنیز مخلوق دی، شاعر یوانسان دی، احساس لري اوانساني عاطفه، نو هرومرو له طبیعي اوټولنیز چاپېریال نه اغیزمند کیږي.

پوښتنه: ستاسو په نظر شعرالهام دی که انساني تجربه؟ او دا راته وواياست، چې شعریو ذاتي اوفطري ضرورت دی اوکه یو ډول تفنن؟

ځواب: شاعرانه الهام دشاعر لپاره رواني ارزښت لري، او ژاک ماریتن

پخپل نامتو اثر (کریتیپ ان تیوشن ان ارټ اند پوټري) (Jacques Maritain)

په دې اړه کښلي دي: (کله چې شاعر شعر لیکي له خپل ځانه بیګانه کېږي. دا چې ولې داسې کېږي؟ لامل یې یو اروایي او رواني حالت ګڼي.... ماریتن دخپل اثر په پای کې کاږلي دي: (شاعر په شاعرانه الهام سره رواني لوری پیاوړی کوي.)

اپلاتون د شاعرانه الهام په اړه کښلي دي: (تر هغې چې شاعر ته الهام ونشي شاعر د نوښت جوګه نشي ګڼل کیدی.)

دلته دنوښت يادونه وشوه. نوښت دشاعرلپاره داسي مانا لري لکه عادي انسان چي څوک له (مسو) سره پرتله کړي او نوښتګر انسان بيا له (سرو زرو) سره. يو شمير نور بيا داپلاتون نظر نه مني په دې لړ کې(ديلن تامس) دی چې الهام دشعر له قلمرو او چاپېريال نه باسي او (بودلر) د شاعر لپاره مشق او تمرين غوره ګڼي.

دې کې شک نه شته چې شاعر کله ناکله له يوې کلمې نه هم الهام اخلي. ولې د شعر ويلو ستره هستي بيا هم هماغه شاعرانه تخيل دی او الهام ديوه بهرني توکي په توګه د نوښت او ارزښت وړګڼلی شو.

پوښتنه: ستاسو په نظر ديو ادبي سبک او مکتب تعريف څه دی؟ ادبي سبک او مکتب څنګه منځ ته راځي او څنګه له منځه ځي؟

ځواب: په هر ټاکلي ادبي پېر کې چې دتېر په پرتله يو نوی ادبي خوځښت او يونوی ادبي بهير د يوه ستر نوښت او پايښت په توګه مينځته راشي ادبي سبک اومکتب يې بولي.

دا چې ولې له مينځه ځي؟ د دې لامل دادی چې يو بل نوی ادبي خوځښت چې د بنې او مينځپانګې له مخې نوی وي او نوو ټولنيزو اړيکو په رڼا کې نوي مانيزاوښکلاييز ارزښتونه مينځته راوړي او بيا نوی د زوړ ځای ناستی شي.

موږ په پښتو اوپارسي کې دخوشحال سبک، رحمان بابا سبک، دحميد مومند سبک. په پارسي کې عراقي سبک، خراساني سبک، هندي سبک او نړيوال ډګر کې کلاسيزم، رومانتيزم، رياليزم، سورياليزم او نور د ساري په ډول يادولی شو.

پوښتنه: تاسو دشعرپه پيژندګلوي کې دبيان علم، دبديع علم، دمعاني علم او دعروض علم څه ډول څيرې؟ مهرباني وکړی په دې اړه په لنډه توګه خپل نظر راته بيان کړی؟

ځواب: له بيلا بيلو لارو نه د يوې واحدې مانا څرګندولو ته د بيان علم وايي، او په څلورو بنسټيزو توکو ولاړ دی: تشبيه ـ استعاره- مرسل مجاز او کنايه، چې دا هر توکی دشعر د هنري ارزښت لپاره بنسټيز ارزښت لري.

يابيان علم هغه دی چې د يو شي ټاکلې مانا په بيلابيلوبنو وړاندې کړي. د موضوع دمانا لپاره چې يوه کلمه استعمال شي او تصرف هم په کې ونه شي نو ديته تشبيې، مجاز، استعاره او کنايه وايي. پدې صورت کې يوه قرينه هم ښايي موجوده وي. خوکه چيرې دغه قرينه دموضوع د مانا د ارادې د سلبيدو سبب شي، نو پدې وخت کې اسلوب ته مجاز او استعاره وايي. له دينه پرته نوروته کنايه او تشبيې وايي.

دبديع علم: د يوه کلام فصاحت او بلاغت څيري چې په لفظي او معنوي ښايستونوويښل کيږي. له دې سربيره بديع علم ديوه کلام ډولونه راپيژني چې کومې لفظي او معنوي ښيګڼې لري؟

د معاني علم: دا علم ديوه کلام د بيلابيلو ډولونو مطالعه کول دي. د معاني علم توپير دبيان له علم سره پدي کې دی چې په بيان کې په تخيل ټينګار کيږي او په معاني کې په تعقل.

دعروض علم: په دويمي ليږدي پيړی کې خليل بن احمدبصيري د يوناني او رومي له اغيزې او سيالی سره دعروض علم مينځته راوو. دعروضو توکي په افاعيلو ولاړ دي او افاعيل هغه حرکات او سکنات دي چې بيت ترې جوړيږي. دعربي عروضوبحرونه شپاړلس ټاکل شوي دي چې په دغه لړ کې (۱۵) بحرونه د احمد زوی خليل کښلي دي او پاتې يو بحر ابوالحسن اخفش ورزيات کړيدي.

پوښتنه: مهرباني وکړی، په شعرکي دوزن، قافيې، رديف، تشبيهات، کنايات، استعارات، او سمبولونوپه اړه په لنده توګه معلومات راکړی؟

ځواب: په لومړي سرکي داسي انګيرل کيده چې ګڼې قافيه دشعر اصلي رکن دی. وروسته شعر پوهانو څرګنده کړه چې وزن د شعر اصلي رکن ګڼل کېږي نه قافيه. ولې کله چې د قافيه وال کلام په څنګ کې نوي شعر، ازادشعر، سپين شعر او منثور شعر خپل وزرونه پرانستل، نو اوس زه پدغه ټکي ټينګار کوم چې شعر يو مخيل کلام دی.

پښتو اولسي شعر خپل وزن لري او خپل سيلابوتونيک ارزښت.همدارنګه پښتو شعر د خپل څپيز او خجيز جوړښت له مخې خپل آهنګ لري او خپل تول او تون.

قافيه: قافيه د وروسته په مانا ده او هغه پوهنه ده چې د دور له وروستيوهم آهنګيو څخه بحث کوي. ياني دا چې دشعر دپای کلمې او په کلمه کې د پای توری قافيه ګڼل کېږي.

رديف: د شعر هغې وروستی برخې ته وايي چې په شعر کې په ورته بڼه او ورته مانا تکرار شوی وي خو د قافيې برخه يې نشو ګڼلی.

قافيه (۹)نه توري لري چې عربو (۷) اوه بللي دي او بيا عجمووربانديې دوه توري (مزيد – نايز) ور زيات کړل. نور توري دا دي: (ردف، قيد، دخيل، تاسيس، روي، وصل، خروج). د قافيې په (۹)نه تورو کې د مينځ توری روي دی او پرته له روي نه قافيه نه ترل کيږي.

تشبيه : تشبې د ورته والي په مانا ده او د دوه توکو په ګډون چې واحده مانا ولري. هغه دوه توکي مشبه او مشبه به ګڼل کېږي چې ګډه مانا يې (وجه شبه) بولي. يا په بله مانا د يو شي ورته والی له بل شي سره تشبيه ګڼل کېږي.

کنايه: دکنايي ژبه د اشارې او رموزژبه ده او د پردې تر شا د پټو خبرو ژبه. کنايه د تصريح ترک کولو ته وايي او په درې ډوله ده:

۱- کنايي نه موخه يوازې موصوف شوی زات دی.

۲- له کنايي نه موخه يوازې دموصوف له صفتونو نه يو صفت دی نه دې زات موصوف.

۳- د موصوف لپاره د صفت اثبات ته کنایه وایي.

استعاره: په امانت ډول د یو شي طلب کول دي. په استعاره کې مشبه ته مستعارله او مشبه ته مستعارمنه او هغه مانا چې د مستعارله او مستعارمنه په مینځ کې راځي هغه ته وجه جامع وايي.

استعاره په غیر حقیقي مانا کې د لفظ استعمالیدل دي.

سمبول: ځنې داسې نښې او د نښو له مخې جوړ شوي سمبولونه د شاعر په نړۍ کې شته چې دخلکو له سترګو نه پټ دي.

(بودلر) د سمبولیزم له بنسټګرو څخه ګڼل کېږي چې د سمبولیزم د ودې او پرمختګ لپاره یې ډیرې هلې ځلې کړیدي. په ټوله کې سمبولونه په دوه برخو ویشل کېږي.

پوښتنه: تاسو په شعرکي قالبونو لکه: مثنوي، قصیده، غزل، مخمس، مسدس، ترجیع بند، ترکیب بند، رباعي، قطعه یاڅلوریځې څه ډول څیرې؟

ځواب: پښتو ژبې له ملي او اولسي شاعرۍ پرته یوشمیر قالبونه له عربي ژبې اخیستي دي، چې دغه قالبونه په بیلابیلو وختونو کې پښتو ژبې خپل کړیدي. دمثال په ډول:

په دریمه لېږدیزې پېړۍ کې پښتو قطعه(څلوریځه) په پنځمې لېږدیزې پېړۍ کې پښتو قصیده په اتمې پېړۍ کې پښتو مثنوي او غزل.

همدارنګه په دیواني پېرکې دویزه، پنځیزه، پاړکي، ترجیع بند، مخمس، مسدس او د شعر نور ډولونه له عربي ژبې نه پښتو ژبې خپل کړیدي.

پوښتنه: دیو شمیر شاعرانو په شعرونو کې مستي، یاغیتوب، انساني غرور او سرکښي زیاته لیدل کیږي. تاسو په شعر کې دا فکتورونه څه ډول څیرې؟

ځواب: د ټولنیزو دودونو ماتول او له سنتي ځانګړتیاوو سرغړونه بغاوت ګڼل کیږي.

د شاعرانه میني په بیباکو څېړکي چې استعاره، تشبي، سیمبولونه او شاعرانه تخیل وناڅي نو دې ته وایي یاغي شعر.

د شعر مستي د کلماتو هستي ده او دشعرهستي دکلماتو مستي، شعر لکه میکده او شاعر لکه نخره بازساقي چې شنې، ښکلې او رنګینې پیالې نڅوي. د ساز او آوازمحفل ورته جشن نیسي.

یاغي شعر منطق نه مني ولې د شعر هنري دب دبه او منطق تلپاتې وي. دا ځکه چې د یوه اثر هنري اړیکې هغه دي چې د یوه منطق عواطف ټاکي.

همدارنګه زما په شعر کې هم کله کله دا ډول توکي تر سترګو کيږي. ولې ما تل هڅه کړې ده چې د شعر هنري ارزښت ته تم شم.

ساقي د زاهدانو په توبو وغوليدلې

په تمه دکعبې په بوتخانو وغوليدلې

پوښتنه: زموږ يو شمير ليکوالان په دې عقيده دي، چې دشعر په پرتله بايد نثر ته زياته پاملرنه وشي.تاسو په دې هکله څه نظر لرئ، او دا راته ووایاست، چې دپښتو ادب دنثرونومکتبونه لکه: د سليمان ماکو مکتب، د مياروښان مکتب، دخوشحال خان خټک مکتب، د منشي احمدجان مکتب اوداسې يو شمير نور مکتبونه دپښتوژبې د ودې او پرمختګ لپاره څومره نقش او اغيز لوبولی دی؟

ځواب: هر ليکوال او شاعر چې هر څه بنه ليکلی شي، هماغه دې وليکي. موږ بايد شاعر ديته اړ نکړو، چې شعر پرې ږدي او نثر وليکي او يا د دې برعکس....

څومره چې د پښتود سبکونو او مکتبونو خبره ده، پدې اړه مو په تېره يوه پوښتنه کې اشاره کړيده.

پوښتنه: د پښتو په ادبياتو کې د نثر له ډولونو څخه هنري او څېړنيزو نثرونو ته زياته پاملرنه شوې ده او خلک يې ډير خوښوي. تاسو د پښتو ژبې دعلمي او ادبي کولو، ودې او پرمختګ لپاره دهنري او څېړنيزو نثرونو اساسي ځانګړنې څه ډول څيړې؟

ځواب: هره ژبه هر ډول شعر او نثرته اړتيا لري.ولې زما په اند هنري اوڅيړنيز نثربه دی چې ډيروليکل شي.

د پښتو ژبې علمي کولوته غوره لاره دا ده چې پښتو ژبه د تکنالوژی ژبه شي، دښوونځيو او پوهنيځوژبه شي، دانټرنټ ساينس ژبه شي، د ادبياتو اوهنر ژبه او له دې ټولواوغوره به دا وي چې د نړی له نورو پرمختللو ژبونه يو شمېر مهم علمي آثار پښتو ژبې ته وژباړو.

پوښتنه: پښتو غزل هغه ژانر او صنف دی، چې دعشق او جذباتو سره تړاو لري. تاسو دپښتو غزل اصالت او سنتي ځانګړتياوې په څه کې وينې؟ آيا په اوسني حالاتو کې دپښتو غزل دنورو ژبو دغزل سره سيالي کولای شي او که نه؟

ځواب: غزل دهغو بيتونو نوم دی چې وزن اوقافيه ولري او مينځپانګه يې په شاعرانه کلماتو چې عشقي رنګ او خوند لري رانغاړل شوي وي.

په غزل کې باید شاعرانه تخیل، مینه، ښکلاو دښایست بیلابیلي بڼې په خوږو او زړه راښکونکوکلماتو انځور شوي وي.

پښتو غزل په مینځني او اوسني ادبي پېړونو کې د پام وړ هنري باور ترلاسه کړی دی او موږ یې دسیمې له نورو ژبو دسیالی جوګه ګڼلی شو.

ته راته ووایه نرګس او که ګلاب دی باچا

چې ورته ګورې درته خاندي هم ثواب دی باچا

دګل په ژبه چې پوهېږي او رنګونه لولي

دا به ښکلا وي که شاعر؟ او که کتاب دی باچا

پوښتنه: ستاسو په نظر د اروپایي، هندي او پښتو موسیقي اساسي ځانګړني کومې دي او څه توپیر لري؟ او دا راته ووایاست، چې موسیقي او شعر په خپل منځ کې څه تړاو لري؟

ځواب: اروپایي، هندي او پښتو موسیقي خپلې خپلې ځانګړنې لري. لومړی دا چې د دغو هیوادونو د موسیقۍ آلې هم پخپلو کې توپیر لري او ولسي ادبیات هم. لکه څنګه چې د پښتو ولسي سندرې لکه دماشومانوسندرې، دمیندو سندرې، دښادۍ سندرې، مذهبي سندرې، سروکي، نیمکي، لنډۍ، غړانګي، کاکړۍ، بګتۍ، د اتڼ نارې او په نورو ملي اوزانو جوړې شوې سندرې دا هغه څه دي چې خپل شعر لري او خپله موسیقي، خپل سراوتال لري او خپله ملي موسیقي او ملي کمپوز.پښتو ولسي سندرې د موسیقۍ خپلې (الې) لري لکه ډول، شپیلۍ، سرنۍ، دوه تار، چنګ، رباب، سیتار، منګۍ چې اوس پښتو سندرې له تبلې ، ارمونیې ، له جاز موزیک اود معاصرې موسیقۍ له نورو (الو) سره لکه دهندي او اروپایي موسیقۍ په څېر زمزمه کېږي.

هندي راګونه او اروپایي جاز موزیک هم خپلې ښیګڼې لري او دا چې د پرمختللې موسیقي(الې) دمعاصرې موسیقۍ ډګر ته راوتلي دي دخپلو راګونو او سراوتال په بنسټ یې وده کړې ده، نو ځکه خو دوه تاره موسیقي په ګیتاروراوښته. همدا ډول نورې (الې)هم یادولی شو.

پوښتنه: مهرباني وکړی دلویډیزو ادبي او هنري مکتبونو لکه: ریالیزم، سمبولیزم، کلاسیزم، سوریالیزم او رومانتیزم په اړه لنډ مالومات راکړی؟

ځواب:

:(Realism)

ریالیزم په بنسټیزه توګه دعیني واقعیتونوپه بنسټ هغه هنري او ادبي پنځونه ده، چې شاعر او لیکوال ټولنیزې پیښې په څرګند ډول پخپلو څرګندونوکې رانغاړي. انتقادي ریالیزم د ریالیزم پر مختللی شکل دی.

:(Surealism)

دسوریالیزم پلویانو په (۱۹۲۴) میلادي کال کې یوه اعلامیه خپره کړه چې پکې راغلي وو: (سوریالیزم هغه خود به خودي روحي فعالیتونو ته وایي چې د هغو په وسیله وکولی شي د خولې یا د لیک یا له بلې هرې لارې د فکر واقعي او حقیقي فعالیت بیان کړي.) دوی باور لري چې د ادبیاتو دنده یوازې د تظاهراتو او فکري ښودنو سرته رسول دي چې ټول هنري، اخلاقي او منطقي بندیزونه یې له لاسه ورکړي وي.

کلاسیزم: کلاسیزم هغه ادبي مکتب ته ویل کېږي چې په اروپا کې یې له پنځلسمي (۱۵) پېړۍ نه راواخله تر اتلسمي(۱۸) پېړۍ پورې د پخواني روم او لرغوني یونان د هنر او ادب په بڼه کې ځان ښودلی دی.

د کلاسیزم مکتب په څو بنسټونو ولاړدی:

۱- د طبیعت ښودنه او څرګندونه....

۲- پخوانیو ته پاملرنه....

۳- دعقل پروا....

۴- د رښتیا ځلا .... او دا ډول نور....

دغه مکتب په (۱۶)او (۱۷) پېړۍ کې ډیر مشهور شو....

رومانتیزم: بیا د کلاسیزم په وړاندې بغاوت وکړاو یوشمیر لیکوالوپه سرکې د فرانسې نامتو شاعرانو او لیکوالو سر راپورته کړ او رومانتیزم د یوه فکري او اخلاقي انقلاب په توګه د ادب او هنر په نړۍ کې راوځلید.

دغه ادبي او هنري مکتبونه دهرې ټاکلې زماني ادبي، هنري او ټولنیزپرمختګونه په ګوته کوي. نو ځکه یو دبل پسې یو شمیر ادبپوهانو د دغو ادبي او هنري هاندو هڅو په لړ کې خپلو راتلونکو نسلونو ته ډیر څه په میراث پرې ایښي دي. نړۍ اوس د یوه کور په څیر د پرمختللي تکنالوژي په مټ د هر تن د کړو وړونه خبریږي او متاثر کېږي.

پوښتنه: ویل کیږي، چې ادب په عمومي ډول او کیسې په خصوصي ډول د یو ملت، قوم او ټولنې دعاداتو، فکرونو، او احساساتو هینداره ده. په پښتو ادب کې هم له ډیرو پخوانیو زمانو څخه اوږدې کیسې او نکلونه شته لکه: د آدم خان او درخانۍ او فتح خان نکلونه، دمومن خان اوشیرینو داستان، د سیف الملوک او بدرۍ جماله کیسې او داسې یو شمیر نور

ادبي ليکونه. تاسو د دغو کيسو، داستانونو اونکلونو ارزښت دپښتو ادب د ودې او پرمختګ لپاره څه ډول څيرې؟

ځواب: رښتيا هم چې ولسي ادبيات د يوه ولس د کړو وړو هينداره ده او د پښتو اولسي ادبياتو شتمنۍ دومره پياوړې ده چې بيلګې يې په نړۍ کې لړ ليدلی شو چې موږ پښتو لنډۍ او پښتو داستاني ادبيات دنمونې په ډول د يادولو وړ ګڼو. موږ پښتو اولسي ادبيات په ځانګړي ډول داستاني ادبيات په درې بڼو موندلی شو:

لومړی هغه داستاني اثار دي چې په نظم کښل شوي دي.

دويمې هغه اولسي کيسې دي چې په نثر ليکل شويدي.

دريم داولسي کيسو هغه ډول دی چې هم نثر او هم په نظم دواړو کارل شويدي، لکه د ادم خان او درخانۍ ، سيف الملوک او بدرۍ جماله ، مومن خان او شيرينو او په لسګونو نورې يادولی شو.

پوښتنه: فلسفه، تصوف اوعرفان په شاعرۍ کې څه ډول څيرې؟ ستاسو په آند په دغو

برخو کې د پښتو ادب په ډګر کې کومو شاعرانو زياتره خپل ذوق آزموېلي اوډيره پاملرنه يې ورته کړې ده؟

ځواب: دپښتو ادبياتو په درې واړه پيړونو کې او په بيلابيلو بهيرونو کې ډير شاعران پيژنو چې په شعرونو کې يې فلسفي رنګ او خوند له ورايه تر سترګو کيږي. که چيرې موږ په دغه برخه کې يوازې دپښتود مينځې ادبي پيړد دوه تنو نامتو شاعرانو يادونه وکړوچې نوموړو پدې تړاو څه ليکلي او کښلي دي کفايت کوي.

خوشحال خان خټک او رحمان باباچې د تصوف او عرفان په رڼا کې او په ځانګړي ډول د (واحدت الوجود) او (وحدت الشهود) دنظريو په تړاو کوم شعرونه کارلي دي ښوبيلګې يې داسې دي:

خوشحال خټک وايي:

په هر څه کې ننداره دهغه مخ کړم

چې له ډيرې پيدا يې نا پديد شو

ګوروچې دا شعر د واحدت الوجود د نظرې يوه بيلګه ده. پدغې نظرې کې دحق شته والی او د هر څيز وجود د خدای شتون دی. دانه چې هر شی خدای دی.

رحمن بابا وايي:

هسې نه چې واحدي يې دی له عجزه

په واحد وجود بسیار دی رب زما

همدارنګه خوشحال ختک د (واحدت الشهود) د نظرې په اړه هم ډیر شعرونه کښلي چې نوموړی د هر څیز په وجود کې دیوه واحد خدای (ج) مشاهده کوي لکه چې ویلي یې دي:

یار دما څخه په کور دننه ناست وو

زه بېرون ته ګرځیدم د ده په مرسته

په شهودي توحید کې د معرفت نه پس سالک ته معلومه شي چې حق د هغه د وجود نه بهر نه وو.

پوښتنه: ارسطو وایي: (دشاعر وظیفه د اسطورې جوړول دي). ستاسوپه آند شعر د اسطورې سره څه اړیکې لري، او اسطورې د پښتو پر شعر څه اغیز لري؟

ځواب: استوره د تخیل په بنسټ مینځته راځي او شاعر له هر چا زیات استوره جوړوونکی دی. استوره دخیالي نړی هغه اړیکه ده چې شاعر یې د خپل شعر لپاره راوړي او له چاپېریال سره اړیکه ټینګوي.

پښتو شاعران هم د نړی د نورو شاعرانو په څېر پخپلو شعرونو کې استورې راوړې دي.

دا ځکه چې استوره د شعر هنداره ده. که چېرې موږ دپښتو په اولسي شاعرۍ کې او یا په اوسنۍ شاعرۍ کې استورې وشمیرو نو شمیر یې سلګونو ته رسیږي. چې زموږ د ټولنې هر پړاو د استورو په تړاو په هر تاکلي زمان کې خپل مخ لیدلی شي.

پوښتنه: ستاسو په نظرآیا د اسطورو، حماسو، نکلونواوکیسو تر منځ توپیر موجود دی او که نه؟ مهرباني وکړی په دې اړه خپل نظر راته بیان کړی؟

ځواب: موږ په تیره پوښتنه کې د استورې په اړه وویل چې د تخیل په بنسټ مینځته راځي، ولي له حماسي سره یې توپیر پدې کې دی، چې حماسه د زړورتیا په مانا ده، چې نه یوازیې له استورې سره توپیر لري، بلکې له جنګنامې سره هم یو شی نشو ګڼلی.

د (هومر) نه د مخه استورې دحماسو په بڼه انځور شویدي. ولې زه پدې اند یم چې استوره د حماسې په پرتله انساني چاپیریال ته نږدې ده.

حماسه لکه د استورې په څېر نړیواله واژه ده او په درې (۳)اړخونو را څرخي لکه:

محیط – شخصیت – پیښې. د مثال په ډول شهنامه نه یوازې تاریخي ارزښت لري بلکې استوري او حماسي رنګ او خوند هم لري.

پوښتنه: زموږ افغانستان یو غرنی هیواد دی، او د تاریخي اسنادو له مخې افغانان د پنځه وشپږو زرو کلونو په شا اوخوا کې لرغونی تاریخ لري. پښتانه د یوغیرتي اومیرني قوم په

توګه او دقلم دخاوندانو په حیث پیژندل شوي دي، او همدا ډول پښتو دپښتنو یو پخه، زړه آریایي لرغونې ژبه ده. مهرباني وکړی تاسو دیو څیړونکي، ادبي او فرهنګي شخصیت په توګه دپښتو ادبیاتو د تاریخ په هکله او دپښتو ژبې د لرغونتوب په اړه د تاریخي او ادبي اسنادو له مخې په لنډه توګه معلومات راکړی؟

ځواب: اوسني څیړونکي انګیري چې افغانستان د پنځواوشپږوزرو په شاوخواکې لرغونې تاریخ لري. د اریایانودمهال(ویدي- اوستایې) تمدن زموږ د هیواد له ویاړونو څخه کڼل کیږي. پښتانه هم آریایان او ژبه یې هم اریایي ده. د همدغو اریایانو ژبه (اریک) نومیده او له دغې ژبې نه اوستا، سنسکرټ، پښتو، پارسي، بلوڅي، نورستاني، پشه یې، او نورې ژبې زیږیدلي دي.

په ټوله کې پښتو ژبه یوه اریایي ژبه چې په هندواریایي څانګه کې راځي او بیا د دې څانګې په اریاني ګروپ کې شامیلیږي او له هغه وروسته ختیځ شمال ښاخ پورې اړه لري.

پخپله دپښتون نوم د نړۍ په تاریخ کې یو لرغونی نوم دی چې لږ تر لږه تر ویدي مهاله پورې رسیږي.

تقریبا لږ تر لږه (۲۵۰۰) کاله پخوا هیرودت چې د تاریخ پلار یې بولي د پښتنو ځنې قومونه داسې راپیژني: اپاریتي= اپریدي، ګندهاري=کندهاري، اسپه زي=یوسفزي، ساک=ساکزي، ستاګیدي=خټک،

پوښتنه: تاسو په ادبي چارو کې نقد او کره کتنې څرنګه ارزوی؟ او د ادبي او فرهنګي مرکزونو دجوړولوپه اړه په هیواد کې د ننه او بهر، چې هلته با صلاحیته ادبي او فرهنګي منتقدین اوکره کتوونکي موجود وي څه نظر لری؟

ځواب: د ادبیاتو د ودې او پرمختګ لپاره او د ادبي څیړنو دپراختیا اوپرمختیا لپاره څو ادبي هڅو ته اړتیا لیدل کیږي، لکه: ادب تاریخ، ادبي کره کتنه، ادبي فنون، ادبي تیوري اونورې ادبي هاندې هڅې.

ادبي کرکتنه دیو ادبي اثر د کره کولو لپاره د ښیګڼو او بدګڼو هنداره ده چې ګڼې یو ادبي اثر څومره هنري او ادبي ارزښت لري او څومره نیمګړتیاوې؟

کره کتونکې د یوه اثر د کره کولو لپاره باید درې بنستونه هیر نکړې:

لومړی دیوه ادبي او هنري اثر د ادبي ښیګڼو انعکاس.

دویم دیوه ادبي اثر د نیمګړتیاووبرسیره کول.

دریم غوره به وي چې کره کتونکي د یوه ښه او معیاري اثر لپاره خپل وړاندیزونه وړاندې کړي. کره کتونکی باید لکه دیوه ښه قاضي په څیربې پري وي. داچې د ادبي هڅو لپاره

کوم فرهنګي او ادبي مرکزونه له هیوادنه بهر او یا په هیواد کې دننه جوړ شویدي دپام وړ دي دا ځکه چې دځوان نسل لپاره ځانګړی ارزښت لري.

ادبي کره کتنه دخپل نړیوال ارزښت له مخې اوس د نړۍ په بیلابیلو هیوادونو کې ځانګړې ارزښت لري او د یوه اثر د ګټورتوب او شهرت لپاره کره کتنه یوه غوره وسیله ګڼل کیږي.

له بده مرغه چې زموږ په هیواد کې لا تر اوسه دادبي کره کتنې دود ته پاملرنه نه ده شوې. دا اوس دستي په افغانستان کې د ګوتو له شمیره نه ډیر تلویزونونه فعال دي او په سلګونه ډله ییزي رسانې او خپروني په کار بوخت دي. ولې د ادبي کره کتنې رنګینې وړانګې لا تتې دي او نه ځلیږي.

پوښتنه: تاسو د یو ادبي او فرهنګي شخصیت په توګه دیو هنرمند، شاعر او لیکوال تعهد، رسالت او مسولیت په ټولنیز ژوند کې د هنر او ادبیاتو په ډګر کې څرنګه څیرې؟

ځواب: شاعر، هنرمند اولیکوال لکه د ټولنې د نورو غړو په څیر دوی هم ټولنیز مسولیتونه لري. دوی کولی شي چې د شعر او هنر له لارې د ټولنیز شعور د ودې او پرمختګ لپاره یو رغنده رول تر سره کړي ځکه چې د شعر او هنر ژبه ډیره خوږه او زړه راښکونکې ده.

پوښتنه: تر هغه ځایه، چې زه خبر یم تاسو په پیښور کې د احمدشاه ابدالي پوهنتون، چې اوس د خوست پوهنتون دی بنسټ ایښودونکی یاست، او څلور کاله د دغې پوهنتون د ریس په توګه مو دنده درلوده. مهرباني وکړی په دې اړه یو څه مالومات راکړی؟ او دا راته ووایاست، چې په کوزه پښتونخوا کې زموږ پښتنو ورونو کوم بنسټیزادبي او فرهنګي فعالیتونه ترسره کړي دي؟

ځواب: هغه وخت چې د ډاکتر نجیب الله حکومت ړنګ شو. زه هم لکه د نورو هیوادوالو په څیر پښتونخوا ته کډه شوم. هلته یو شمیر پوهنتونونه دیوشمیر تنظیمونو لخوا جوړ شوي وو. لکه د دعوه الجهاد پوهنتون دسیاف لخوا ، د ګل البدین حکمتیاردحزب اسلامي په نوم او برهان الدین رباني دخپلو تنظیمونو لپاره پوهنتونونه جوړ کړي وو.په دغه وخت کې زه د دعوت الجهاد پوهنتون ته لاړم که چیرې زه د استادي په دنده وګمارل شم. له نیکه مرغه چې د درې زره کلدارو په تنخوا ومنل شوم خو د لارې له بابته راته ستونزمنه وه چې پوهنتون ته تګ او راتګ وکړم.

ومې لیدل چې ډیر ځوانان له لوړو زده کړو نه محروم وه. نو ومې غوښتل چې دیوه شخصي پوهنتون بنسټ کیږدم. لومړی مې د احمدشاه بابا لیسه جوړه کړه، او بیا مې یو کال وروسته په (۱۹۹۳) زیږدیز کال کې داحمدشاه ابدالي په نوم پوهنتون جوړ کړ، چې د طب پوهنځی، انجینري، شرعیاتو، حقوقواوسیاسي علوموپوهنځي پکې فعال شول.

زه څلور کاله د پوهنتون ریس وم او په دغه موده کې پوهنتون ډیر پرمختګ وکړ، دطب او انجینري پوهنځیو لپاره مې د ټرېننګ بنسټونه جوړ کړل. له لابراتورونو نه سربیره مې یو روغتون هم جوړ کړ.

کله چې دپاکستان حکومت پدې پوه شو چې یو شمیر افغان ځوانان او دپښتونخوا په خاوره کې د نیشنل عوامي ګوند او دپښتونخوا ملي ګوندغړو دلته د زده کړو لپاره چې شمیر یې درې زره اوه سوه (۳۷۰۰) تنو ته رسیده پیل وکړ او دهرې ورځې په تیریدو پوهنتون د پرمختیا او پراختیا پړاوونه وهل نوبیا: (ای - اس – ای) یا {I. S. I.} د یوه مکتوب په ترڅ کې پدې پلمه چې دغه پوهنتون دهند او روسې په مالي ملاتړ چلیږي راته ګواښ وکړچې دپوهنتون ریس سنګروال باید په (۴۸) ساعتو کې د پاکستان له خاورې ووځي او په ځای یې د پیښور د پوهنتون ریس (درانی) دپوهنتون چارې پرمخ یوسي. نو پاکستان د احمدشاه ابدالي نوم په افغان پوهنتون واړوه چې اوس په خوست کې دی.

پوښتنه: د تاسو پیغام دیوشاعر او لیکوال په توګه هغه ځوانانو ته، چې په هیواد کې دننه او بهر د ادبي اوفرهنګي فعالیتونو سره بوخت دي څه دی؟

ځواب: شعر د ښښتن تعالی پیرزوینه ده چې چاته یې په برخه کړي وي، خو د دې لپاره چې شاعر او لیکوال ډیر څه ولیکي او ښه یې ولیکي غوره ده چې شاعر دفرهنګي شتمنۍ په مټ او ملاتړ خپلې لیکنې پخې او کره کړي.

له تاسو څخه ډیره مننه، چې زما پوښتنو ته مو پوره او کره ځوابونه راکړل.

له تاسو نه هم ډیره ډیره مننه ګران او محترم انجنیر صاحب.

په ډیر درنښت او ادبي مینه: انجنیرعبدالقادرمسعود